

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000887

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 07-04-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Глиненко Валентина Вікторівна

2. Valentyna Hlynenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7986-9160

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 222

Назва наукової спеціальності: Медицина

Галузь / галузі знань: охорона здоров'я

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 46783 Медицина

Дата захисту: 16-04-2026

Спеціальність за освітою: 222 Медицина

Місце роботи здобувача: Комунальне некомерційне підприємство Сумської обласної ради "Медичний клінічний центр інфекційних хвороб та дерматології імені З.Й.Красовицького"

Код за ЄДРПОУ: 05481004

Місцезнаходження: Сумської артбригади, Суми, Сумський р-н., 40021, Україна

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12017

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76.29.53, 76.29.53.05

Тема дисертації:

1. Динаміка рецидивів туберкульозу у Північно-Східному регіоні України в екстремальних умовах
2. Dynamics of Tuberculosis Relapses in the North-Eastern Region of Ukraine under Extreme Conditions

Реферат:

1. Туберкульоз залишається однією з найактуальніших медико соціальних проблем сучасності та продовжує посідати провідні позиції серед причин смертності від інфекційних захворювань у світі. Важливе місце у структурі захворюваності на туберкульоз посідають рецидивні форми. Рецидив туберкульозу – це повторне виникнення активного захворювання після завершеного курсу лікування, яке було визнано ефективним. Формування рецидиву може бути зумовлене реактивацією персистуючої інфекції, повторним інфікуванням або недостатньою ефективністю попередньої терапії. У клінічному аспекті рецидивні форми характеризуються більш агресивним перебігом, значною частотою деструктивних змін легеневої тканини, високим рівнем бактеріовиділення та підвищеним ризиком розвитку медикаментозної стійкості мікобактерій туберкульозу. Рецидивний туберкульоз має не лише клінічне, але й вагоме епідеміологічне значення. Особливої небезпеки набувають випадки з множинною лікарською стійкістю, лікування яких є тривалим, дороговартісним і менш ефективним. В умовах соціально-економічної нестабільності ризик переривання лікування, несвоечасного звернення за медичною допомогою та прогресування захворювання

значно зростає. Останнє десятиліття в Україні характеризується глибокими трансформаціями системи охорони здоров'я. Реформування медичної галузі передбачало оптимізацію мережі спеціалізованих протитуберкульозних закладів. Додатковим серйозним викликом стала пандемія COVID-19, яка суттєво вплинула на функціонування системи охорони здоров'я. Переорієнтація медичних ресурсів на боротьбу з коронавірусною інфекцією, зменшення обсягів профілактичних оглядів, обмеження планових госпіталізацій та порушення маршрутизації пацієнтів призвели до зниження рівня виявлення туберкульозу на ранніх стадіях. З 2022 року ситуація ускладнилася внаслідок повномасштабної військової агресії проти України. Воєнні дії спричинили руйнування об'єктів медичної інфраструктури, перебоїв в постачанні лікарських засобів, вимушену міграцію населення та значне психоемоційне навантаження. У прикордонних регіонах медична система функціонувала в умовах постійної загрози обстрілів, евакуації населення та обмеженої логістики. У дисертаційному дослідженні проведено комплексний клініко-епідеміологічний аналіз 1660 випадків рецидивів туберкульозу, зареєстрованих у Північно-Східному регіоні України протягом 2013–2024 років. Для оцінки впливу екстремальних чинників, зокрема реорганізації фтизіатричної служби, пандемії COVID-19 та воєнного стану, пацієнтів було розподілено на дві групи: першу (2013–2018 рр.) – 989 осіб та другу (2019–2024 рр.) – 671 особа. Аналіз епідеміологічних показників засвідчив, що попри загальне зниження офіційно зареєстрованої захворюваності на туберкульоз у регіоні, частка рецидивів у структурі всіх випадків залишалася стабільно високою, а в другому періоді спостерігалася тенденція до її відносного зростання. Встановлено достовірне подовження терміну від появи перших клінічних симптомів до встановлення діагнозу у пацієнтів другої групи. Затримка діагностики була пов'язана з пандемічними обмеженнями, перепрофілюванням закладів охорони здоров'я, міграційними процесами та порушенням логістики медичної допомоги в умовах воєнного стану. Наслідком цього стало зростання частоти поширених і деструктивних форм туберкульозу, збільшення випадків двобічного ураження легень та формування фіброзно-кавернозних змін. Клініко-рентгенологічний аналіз показав, що рецидивний туберкульоз характеризується тяжчим перебігом порівняно з уперше діагностованими формами. У структурі клінічних форм переважав інфільтративний туберкульоз із формуванням порожнин розпаду, що супроводжувався вираженим інтоксикаційним синдромом та високою частотою ускладнень. У другому періоді спостереження частіше реєструвалися поширені процеси з двобічним ураженням легень, що свідчить про прогресування захворювання на момент встановлення діагнозу. Мікробіологічні дослідження підтвердили високий рівень бактеріовиділення серед пацієнтів із рецидивами в обох групах. Водночас у період 2019–2024 років виявлено тенденцію до зростання частоти медикаментозної стійкості мікобактерій туберкульозу. Підвищення рівня резистентності ускладнювало вибір ефективних схем хіміотерапії, подовжувало тривалість лікування та негативно впливало на його результати. Аналіз ефективності лікування показав зниження показників успішності терапії у другому періоді спостереження. Це пояснюється зростанням частки резистентних форм, порушенням безперервності лікування, вимушеною міграцією пацієнтів і руйнуванням медичної інфраструктури. Віддалені результати свідчили про підвищений ризик повторних рецидивів у хворих із мультирезистентними формами туберкульозу. Таким чином, отримані результати підтверджують, що в умовах пандемії та воєнного стану рецидивний туберкульоз набуває більш тяжкого клінічного перебігу, супроводжується зростанням медикаментозної стійкості та відіграє суттєву роль у підтриманні епідемічної напруженості в регіоні.

2. Tuberculosis remains one of the most pressing medical and social problems of modern times and continues to occupy leading positions among the causes of mortality from infectious diseases worldwide. Recurrent forms occupy an important place in the structure of tuberculosis morbidity. Tuberculosis relapse is defined as the reoccurrence of active disease after completion of a treatment course that had previously been considered effective. The development of relapse may be associated with reactivation of a persistent infection, reinfection, or insufficient effectiveness of previous therapy. Clinically, recurrent forms are characterized by a more aggressive course, a high frequency of destructive changes in lung tissue, a high level of bacterial excretion, and an increased risk of developing drug resistance of *Mycobacterium tuberculosis*. Recurrent tuberculosis has not only clinical but also significant epidemiological importance. Cases with multidrug resistance are of particular concern, as their

treatment is prolonged, costly, and less effective. In conditions of socio-economic instability, the risk of treatment interruption, delayed medical care seeking, and disease progression increases significantly. The last decade in Ukraine has been characterized by profound transformations in the healthcare system. Healthcare reform included optimization of the network of specialized tuberculosis facilities. An additional serious challenge was the COVID-19 pandemic, which significantly affected the functioning of the healthcare system. The reorientation of medical resources to combat coronavirus infection, the reduction of preventive examinations, restrictions on planned hospitalizations, and disruption of patient routing led to a decrease in early tuberculosis detection. Since 2022, the situation has further worsened due to the full-scale military aggression against Ukraine. Military actions caused destruction of medical infrastructure, interruptions in the supply of medicines, forced population migration, and significant psycho-emotional stress. In border regions, the healthcare system functioned under conditions of constant shelling threats, evacuation of the population, and limited logistics. The dissertation study included a comprehensive clinical and epidemiological analysis of 1,660 cases of recurrent tuberculosis registered in the North-Eastern region of Ukraine during 2013–2024. To assess the impact of extreme factors, including reorganization of the phthisiatric service, the COVID-19 pandemic, and martial law, patients were divided into two groups: the first group (2013–2018) – 989 individuals and the second group (2019–2024) – 671 individuals. Analysis of epidemiological indicators showed that despite the overall decrease in the officially registered tuberculosis incidence in the region, the proportion of relapses in the structure of all cases remained consistently high, with a tendency toward relative increase in the second period. A significant prolongation of the time from the onset of the first clinical symptoms to diagnosis was observed in patients of the second group. Diagnostic delays were associated with pandemic restrictions, repurposing of healthcare facilities, migration processes, and disruption of medical logistics under martial law. As a consequence, the frequency of widespread and destructive forms of tuberculosis increased, as well as cases of bilateral lung involvement and the formation of fibrous-cavernous changes. Clinical and radiological analysis showed that recurrent tuberculosis has a more severe course than newly diagnosed cases, with predominance of infiltrative forms with cavities, pronounced intoxication, and frequent complications. In the second period, bilateral and widespread lung involvement was more common, indicating disease progression at diagnosis. Microbiological studies revealed high bacterial excretion in relapse cases, along with a growing trend of drug-resistant *Mycobacterium tuberculosis* (2019–2024), complicating treatment and worsening outcomes. Treatment effectiveness declined in the second period due to increased resistance, disrupted continuity of care, patient migration, and damaged healthcare infrastructure. Long-term results showed a higher risk of repeated relapses, especially in multidrug-resistant cases. Overall, during the COVID-19 pandemic and martial law, recurrent tuberculosis became more severe and harder to treat.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Дужий І.Д., Кириченко Н.М., Глиненко В.В. Порівняння особливостей діагностики сімейного туберкульозу. Туберкульоз, легеневі хвороби, ВІЛ-інфекція. 2023. №4(55). С.49–53. <http://doi.org/10.30978/ТВ-2023-4-49>
- Дужий І.Д., Олещенко Г.П., Гнатенко І.А., Глиненко В.В. Порівняння ефективності консервативного та хірургічного методів лікування хворих на мультирезистентний туберкульоз Стаття Туберкульоз, легеневі хвороби, ВІЛ-інфекція. 2020. №1 (40). С.29–34. <http://doi.org/10.30978/ТВ2020-1-29>

- Дужий І.Д., Бондаренко Л.А., Глиненко В.В., Шевченко В.П. Ефективність лікування сімейного туберкульозу. Туберкульоз, легеневі хвороби, ВІЛ-інфекція. 2024. №1(56). С.52–57. <http://doi.org/10.30978/TB2024-1-52>
- Дужий І.Д., Олещенко Г.П., Кириченко Н.М., Глиненко В.В. Динаміка захворюваності на туберкульоз у Сумській області. Туберкульоз, легеневі хвороби, ВІЛ-інфекція. 2023. №2 (53). С. 93–97. <http://doi.org/10.30978/TB-2023-13-2-93>
- Дужий І.Д., Глиненко В.В., Миронов П.Ф., Бегоулев О.Є. Вплив пандемії (епідемії) COVID-19 та воєнного стану на динаміку туберкульозу в Сумській області. Туберкульоз, легеневі хвороби, ВІЛ-інфекція. 2024. №4(59). С.33-37. <https://doi.org/10.30978/TB2024-4-33>
- Олещенко Г.П., Бондаренко Л.А., Олещенко В.О., Глиненко В.В., Юрченко О.П., Гніденко К.П. Соціально-психологічні аспекти лікування хворих на туберкульоз на стаціонарному етапі. Туберкульоз, легеневі хвороби, ВІЛ-інфекція. 2019. №4 (39). С.30-35. <https://doi.org/10.30978/TB2019-4-30>

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення стану навколишнього середовища

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дужий Ігор Дмитрович
2. Ihor Duzhyi

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.26

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4995-0096

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ярешко Анатолій Григорович

2. Anatolii Yareszko

Кваліфікація: д.н, професор, 14.01.26

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5790-3329

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 43937407

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевченко Ольга Станіславна

2. Olha Shevchenko

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.11

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5476-3981

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 01896866

Місцезнаходження: Проспект Науки, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пак Василь Якович

2. Vasyl Pak

Кваліфікація: к. мед. н., доцент, 14.01.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2124-320X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кравець Олександр Валерійович
2. Oleksandr Kravets

Кваліфікація: к. мед. н., доцент, 14.03.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3394-6671

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Приступа Людмила Никодимівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Приступа Людмила Никодимівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Бойко Антон Олександрович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна